

Wychodzi w każdy Czwartek.

Redakcja przy ulicy Niecałej, 12.

Ekspedycja i Skład Główny w Księgarni
Gebethnera i Wolffa, Krakowskie-Przed-
mieście, 415.

Merkury:	rocz.	półr.	kwar.
w Warszawie	rub. 4	2	1
z przesyłką pocztą	5, ²⁰	2, ⁶⁰	1, ³⁰
Ekonomista i Merkury:			
w Warszawie	8	4	2
z przesyłką pocztą	10	5	2, ³⁰

Cena ogłoszeń: od wiersza lub za jego miejsce
po kop. 5, albo 1/2 kop. za 5 liter.

MERKURY,

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY

Nareszcie wiadome są światu warunki, pod jakimi hr. Bismark przystał na zawarcie pokoju z Francją. Ta ostatnia ustąpić ma Niemcom Alzację prócz Belfortu, oraz część Lotaryngji włącznie z twierdzą Metz i zapłacić w ciągu trzech lat 5 miliardów franków kosztów wojennych,—do czasu uiszczenia których wojska niemieckie zajmować będą tytułem gwarancji pewną część francuzkiego teritorjum. Mówią o pozostaniu Niemców nie tylko w Champagnji, ale również w Dijonie i nad Loarą, jak niemniej w warowni Mont-Valérien, która panuje nad Paryżem. Zdaje się, że tak twarde warunki nikt prócz hr. Bismarka przewidywać nie mógł. Nie tylko że Francja doznała niesłychanego upokorzenia, ale nadto, jeżeli preliminarja przez Konstytuante przyjętemi zostaną, siły żywotne tego kraju zniweczone zostaną do szczytu. Wątpimy, aby Francja przy najlepszych nawet chęciach, była w stanie w tak krótkim czasie uiszczyć się z bajecznej sumy 5 miliardów, jakkolwiek kraj ten jest bardzo bogaty i zasoby jego przed wojną były ogromne. Nie trzeba bowiem zapominać, że Francja posiadała już dawniej dług publiczny, przewyższający, jeżeli się nie mylimy 5 miliardów; obecna wojna kosztowała ją zapewne dotychczas około 4 miliardów, po zapłaceniu zatem kosztów wojennych Niemcom, całkowity ciężar długu publicznego wyusiłby około 15 miliardów — czyli sumę na jaką obliczają przypuszczalnie wartość brutto całej rocznej produkcji francuzkiej.—Do zgromadzenia Narodowego należy obecnie ratyfikacja warunków pokoju; ma ono czas do namysłu, bo rozejm przedłużony został do 6 b. m. Nie wiemy jak wypadną jego postanowienia.

Niepewny rezultat układów pokojowych, bezustannie ciążył jeszcze w minionym tygodniu na operacje finansowe. Otrzymana obecnie depesza o podpisaniu przedugodnych punktów, powinna by nam pozwolić mieć nadzieję, że teraz rozpoczną się działania, mające na celu powetowanie siedmiomiesięcznego zastoju. Tymczasem z wyszczególnionych niżej szczegółów, możnaby o działaniu w tym kierunku giełdy berlińskiej powątpiewać.

W Londynie widocznie dwie partje przeciwko sobie działały, chcąc zapewne korzystać z ostatnich dni stanu wojennego, albowiem w pierwszych dniach minionego tygodnia uwierzono tam przysłanej z Wersalu wiadomości o odmowie Prus na przedłużenie zawieszenia broni. Wszystkie papiery z tego powodu obniżyły się. Natomiast we czwartek miano nową depeszę z zawiadomieniem o podpisaniu warunków pokojowych—co znów przyczyniłoby się do podniesienia kursów na stopę poprzednią. Wiemy już, że tak jedna jak i druga wiadomość, były wymysłem imagi-nacji. Ostatecznie płacono konsule po 91¹⁵/₁₆, włoską rentę po 54⁵/₈, turecką po 41³/₄, ruskie konsolidy po 85¹/₈. Za 1 uncję srebra, najwięcej do Holandji zakupywanego, płacono 60⁵/₈ pensów.

Z Paryża mamy nareszcie częstsze wiadomości. Z zezwoleniem przesyłania do tego miasta listów zamkniętych i rekomendowanych, rozpoczęły się stosunki handlowe i finansowe. Życie zaczyna tam jednakże zbyt wolno powracać; widzimy to dotychczas z wysłanego cyrkularza od jednego z najpierwszych bankierskich domów Pillet-Will et Comp., w którym tenże prosi swoich klientów, ażeby wstrzymali się jeszcze od wszelkich z nim handlowych stosunków, aż do czasu nowego zawiadomienia. Tymczasem niski kurs renty przyczynił się do sformowania zagranicznego stowarzyszenia, starającego się już o wprowadzenie tego papieru na giełdy w Niemczech i Austrii; z czego wnosić należy, że papier ten stanie się przedmiotem ogólnej spekulacji. Natomiast formuje się koalicja ze zwolenników wolnego handlu, mająca zamiar zwołania na kongres do Amsterdamu delegatów z Anglji, Holandji, Belgji i Niemiec, by tam porozumieć się co do środków użyć się mających, w celu przeszkodzenia p. Thiers wejścia na drogę cła protekcyjnego, przez niego za konieczne uważanego. Pomimo ogromnej ilości wypuszczonych banknotów, za złoto pła-ci się w Paryżu 4 od tysiąca. Rentę w d. 20 notowano 51,65, w dniu 22 podniosła się do 52,05, a w dniu 24 zeszła na 51,95, renta włoska trzymała się przy 57,60, credit mobilier 138,75, koleje państwowe 775, lombardy 375. Moratorium kończy się

z dniem 13 marca. Rząd podobno rozpoczął już układy o pożyczkę 1 1/2 miljarda franków.

Berlińska giełda przez pierwsze dwa dni niemal wyłącznie zajmowała się papierami mającemi wartość lokacyjną, z zupełnym niemal zaniedbaniem spekulacyjnych. Stało się to w skutek obniżonej bankowej stopy dyskonta na 4 1/2 %, a prywatnego na 3 7/8 %. Wielu kapitalistów przełożyło kupno solidnych papierów nad skup weksli. Do takich należały 5 % północno-niemiecka pożyczka i tegoż związku asygnaty, następnie akcje dróg bergsko-marchyjskiej, kolońsko-mindenkiej i galicyjskiej. We środę wprowadzono na giełdę opisane przez nas w poprzednim sprawozdaniu premjowe obligacje towarzystwa drogi kolońsko-mindenkiej. Tak jak przewidywaliśmy, zakup tego papieru był tak dalece forsownym, że pierwszy kurs 91 1/2 służył tylko dla małej liczby wybrańców, pozostali płacili już podczas pierwszej giełdy do 97. Ożywienie w tym papierze przetrwało aż do końca tygodnia ze szkodą wielu innych papierów, albowiem bardzo wielu sprzedawało dawniejsze i nabywało nowe, nie wątpiąc że kurs ich znacznie się podniesie. Tymczasem w innych papierach tak dobrze jak nic nie robiono; otrzymana nawet we czwartek depesza, nakazująca uważać pokój, tak dobrze, jak za zawarty—przyjętą została z zupełną obojętnością. Powtórzył się tu kilkakrotnie wykazany przez nas fakt, że najbardziej wyczekiwanie wiadomości, pozostawały za ziszczeniem się bez wpływu.

Wiedeńskiej giełdzie przyszła niespodziewana pomoc: bank narodowy obniżył stopę dyskontową z 6 na 5 %, a od zastawów z 6 1/2 na 6 %. W następstwie tego obniżenia, stają się godnemi spekulacji, tak dobrze akcje kolejowe, jak obligacje, losy i renty; zastawia się je bowiem w banku, kuponem pokrywa procent, a otrzymaną gotówką dalej i bez końca spekuluje. Dla nieulokowanych jeszcze losów węgierskich, jest ta obniżka prawdziwem dobrodziejstwem, albowiem towarzystwo może je teraz zastawić i oczekiwać cierpliwie na podwyżkę kursu. Wszystkie też papiery zyskały: kredytowe z 251,70 doszły do 253,40, anglobanku z 213,50 do 217,80, pożyczka narodowa z 67,90 do 68,20, losy z 1864 roku z 122,75 do 123,40, lombardy z 178,10 do 180,90. Ostatni papier przy podnoszących się dochodach, stosunkowo

mało zyskał; pochodzi to z przypuszczenia, że właśnie on będzie głównym kosztem ofiarnym dla wymiany na rentę francuską.

W Petersburgu pierwsza wtorkowa giełda była znów tak obfitą w weksle pochodzące z jednocześnie nadesłanych poleceń do trasowania z Rygi, Odessy i Azowa,—że kurs na Londyn doszedł do 31 1/16 przy dosyć trudnem znalezieniu odbiorców. Natomiast w piątek, pomimo otrzymanej z Londynu pokojowej depeszy, nowych trasowań nie było, gdyż brak był tak poleceń z targów zbożowych jak i gotowych weksli domów eksportowych. Ofiarowany więc z początku kurs 31 7/16 nie tylko że się nie podniósł, ale jeszcze z trudnością dał się do końca giełdy utrzymać. Zawód tu był tem większy, że pomijając pokojowe nadzieje, liczone na podwyżkę, z powodu pogłosek o prowadzonych przez rząd z Baryngiem w Londynie układach, w celu wypuszczenia nowej emisji obligacji konsolidowanych w ilości 20 milionów £. W papierach publicznych zupełny zastój, ku czemu najwięcej przyczynia się wzrastający brak gotówki; procent od zastawionych papierów dochodzi do 10 %, dyskonto od najlepszych weksli zbliża się do 9 %, a i po tej stopie prywatne instytucje już prawie wcale gotówki nie dają.

Warszawska giełda pozostawała przez cały tydzień w pewnego rodzaju obawie, w Berlinie bowiem waluta nasza oscylowała ku obniżce, a że giełda nasza w poprzednim tygodniu, jak to wykazaliśmy, była z kursami w proporcji do Berlina i Petersburga, bardzo tania, więc też najdrobniejszy ułomek odjęty naszej walucie w Berlinie, sprawiał tu niepokój i większą obniżkę. Pomimo więc, że tam w końcu tygodnia weksle na Warszawę wróciły do poprzedniej stopy, a na Petersburg zyskały nawet 1/2 %—u nas przeciwnie, krańcowe kursa wykazują podniesienie się weksli na Berlin i Londyn o 1/2 %, a na Wiedeń o 1/3 %. obroty były dosyć ograniczone. Również zmniejszyły się tranzakcje w papierach publicznych; dawne listy zastawne straciły nawet na kursie, gdyż ostatecznie płacono I serję po 90 2/3, a II serję po 88 7/12, za nowe 5 % płacono jednakowo po 88, miejskie po 83 1/3, likwidacyjne pomimo zbliżającego się losowania, bardzo mało zyskały, gdyż wyżej 74 nie płacono. W innych papierach obroty były tak drobne, że kursa raczej za nominalne uważać należy.

ZARAZA BYDŁĘCĄ I HANDEL BYDŁEM.

W gazecie rolniczej wydawanej przez p. M. A. Niendorfa zamieszczony jest artykuł o epizootji i handlu bydłem, który zdaje się być wyrazem opinii sfer kompetentnych niemieckich w tej kwestji. Brzmi on jak następuje:

„Wówczas gdy tegoroczna wojna, dzięki wzorowej organizacji niemieckiej intendencji, mały wpływ wywierała na stan zdrowia żołnierzy, straszliwa panowała zaraza na bydło, zrządzając niesłychane szkody w północnej Francji i w prowincjach nadreńskich; chwilowe jej pojawienie się zatrzymało umysły w całych Niemczech, gdyż epizootja szerząc się, zagrażałaby zniszczeniem wszystkich inwentarzy i zadałaby stanowczy cios rolnictwu dotkniętemu już tyloma ciężkimi klęskami. A jednak niebezpieczeństwo takie od lat już kilku, jak miecz Damoklesa, wisi nad naszemi głowami: corocznie bywają wiadomości o ukazaniu się zarazy w tej lub owej części kraju.

Wyłącznym prawie źródłem epizootji, jest bydło stepowe która wszędzie za sobą roznosi zarazę. Rozpowszechnienie jej przeto jest bardzo łatwe przy dzisiejszych środkach komunikacyjnych, za pomocą których bydło te przenoszone jest w krótkim

czasie w najodleglejsze strony, gdy tymczasem dawniej nawiedzane były tylko zarazą okolice graniczące z Rosją. Wprawdzie rząd związkowy chciał zapobiedz złemu, wydając w r. 1868 nowe przepisy dotyczące zachowania się w razie epizootji, ale ich skutki nie są jeszcze dosyć widoczne. Jednolite i energiczne działanie może być doskonałe, gdy idzie w danym razie o umiejscowienie grasującej zarazy, lecz nie zapobiega ponawianiu się podobnych wypadków, o co właśnie chodzić powinno. Wzmiankowane zaś prawo nie jest w stanie uchronić od epizootji, tak jak nie chroniły od epidemij grasujących między ludźmi, żadne najenergiczniejsze nawet środki odosobnienia.

Do czasu ogłoszenia nowego prawa, bydło stepowe wprowadzane z Rosji do Niemiec, odbywać musiało na granicy dwudziestojednodniową kwarantannę, której zdaniem naszym, znosić nie należało. Trzeba albo zakazać absolutnie wprowadzania bydła stepowego, albo też przywrócić stale kwarantannę. — Należymy do zwolenników wolnego handlu, jako zapewniającego wszystkim równe korzyści; jednakże cała korzyść ze swobodnego przywozu bydła nie równa się nawet dziesiątej części strat, jakie ztąd ponosi rolnictwo. Skoro tylko handel pewnym artykułem, jak np. towarów łatwo zapalnych, chemikalij, prochu i t. p. staje się powszechnie szkodliwym, zarząd państwa ma prawo zaprowadzić

w nim pewne ograniczenia, nie wykraczający przez to bynajmniej przeciw zasadzie wolnego handlu. Ten właśnie przypadek ma obecnie miejsce co do handlu bydłem stepowym rosyjskiem. Dzięki rozkazowi gabinetowemu z r. 1836, dwudziestojednodniowa kwarantanna chroniła nas przez 30 lat przeszło od epizootji; zaraza pojawiała się tylko w nadgranicznych okolicach, w skutek tajemnego przemycania bydła, będąc wreszcie niweczona natychmiast energicznymi środkami zarządzanymi przez administrację. Te łagodne objawy epizootji, wypływające z opieki kwarantanny, zachęciły jak się zdaje, do jej zniesienia po ogłoszeniu nowego prawa. Ułatwiona komunikacja, która pozwala w ciągu czterech dni zalać bydłem stepowym całe Niemcy, wówczas gdy choroba tego bydła jeszcze po dziesięciu dniach rozwinąć się może, powinna była nasunąć uwagę, że kwarantanna potrzebniejszą jest teraz aniżeli dawniej.

Ogólny przywóz bydła do Związku celnego wynosił w r. 1868, wołów 35.362, krów 50.905, cieląt 13.902—razem sztuk 100.169. Według tablic statystycznych przeciętnie rocznie przybywa do Związku celnego 39.465 wołów, 50.238 krów, 13.232 cieląt—razem 102.935 sztuk. Przypuściwszy, że przy teraźniejszej dostawie bydła spożywcy korzystają po 5 tal. na sztukę, cały zysk z przywozu bydła wynosiłby w okrągłej cyfrze 500.000 tal. Czem są jednak 500.000 tal. w obec niebezpieczeństwa grożącego kapitałowi 400 milionów, który reprezentuje wartość bydła w Związku celnym? Zysk taki wystarczyłby zaledwie na 8.000 sztuk. Przytém ilość pracy straconej w skutek wykonywania przepisów stosowanych w razie epizootji przedstawia, co najmniej wartość jednego miliona; słowem straty grożące wciąż rolnictwu wyrównują co najmniej całkowitym zyskom z przywozu bydła. A wypada jeszcze nadmienić, że przytoczone cyfry wskazują całkowity przywóz bydła, z którego zapewne połowa tylko przypada na granicę austriacko-rosyjską. Tabele statystyczne nie mieszczą wykazów przywozu przez rzeczoną granicę, lecz według wiarogodnych obliczeń, bydła stepowego sprowadzają do Związku celnego tylko około 6.000 sztuk, — czyż warto zatem dla tak małego przywozu narażać się na wielkie niebezpieczeństwa?

Z drugiej zaś strony wywóz bydła ze Związku celnego wynosił w r. 1868: wołów sztuk 116.888, krów 48.682, cieląt 14.617,—razem 180.197 sztuk, co daje 80.000 sztuk przewyżki wywozu nad przywóz. Pokazuje się przeto, że nasza produkcja bydła przewyższa spożycie, a zatem zakaz wprowadzania bydła stepowego nie przyniósłby żadnej ujemy spożywcom mięsa (?) Ktoby jednakże był przeciwnego zdania, niechaj pomni na ubytek mięsa, jaki powstaje w skutek zabijania podejrzanego o zarazę bydła krajowego, a bezwątpienia pogodzi się z naszym sposobem widzenia. Saksonja uczyniła już do rządu Związkowego wniosek, żądający zupełnego zakazu wprowadzania bydła stepowego. Jak wiadomo, zakaz taki wchodzi teraz zwykle w wykonanie z chwilą, gdy niebezpieczeństwo zarazy zostaje stwierdzonem. Otóż w ciągu roku 1870 podczas 8 miesięcy niewolno było wprowadzać bydła ze Wschodu.

Z tém wszystkiem dla wielu rozmaitych względów nie oświadczamy się za zupełnym zakazem przywozu, lecz za przywróceniem kwarantanny dwunastudniowej dla wszelkiego bydła wprowadzanego ze Wschodu, która skuteczniej nas zabezpieczy od zarazy aniżeli wszelkie inne środki. Można by mniemać, że koszt kwarantanny, które naturalnie musiałby ponosić handlujący, spalizują zupełnie ogólny handel bydłem. Jednakże pewne ograniczenia w handlu towarami zapalnymi nie niweczą bynajmniej tego handlu, tak samo i handel bydłem nie upadłby wcale, zwłaszcza, że w obecnych okolicznościach, idąc za zdaniem weterynarzy, nakazano aby wagony transportujące bydło ze Wschodu były wciąż jak najstaranniej czyszczone i desinfektowane. Zarządy

dróg żelaznych czyniąc zadość temu poleceniu, powiększać będą musiały opłatę transportową od bydła w stosunku kosztów oczyszczania wagonów. Podwyżkę taką, równającą się mniej więcej kosztom kwarantanny, ponosićby również musieli handlujący.

Wreszcie od 1 października r. z. w skutek zmiany taryfy przez parlament celny, cło od wołów ($1\frac{1}{3}$ tal.), krów (1 tal.), cieląt ($\frac{1}{2}$ tal.), zniesione zostało; koszt kwarantanny o tyle się zmniejsza. Według zdania Dra Ullrich'a, doświadczenie przekonało dowodnie, że epizootja rozwija się w ciągu dziesięciu dni; bydło przeto, które przez ten czas nie uległo chorobie, bezpiecznie wpuszczone być może do kraju. To też ogólnem jest życzeniem, aby kwarantanna przywróconą została, i deputowani nadgranicznych obwodów postawić mają w tym duchu wnioski na przyszłym zebraniu sejmowem. Należałoby również przedsięwziąć środki ostrożności przy wprowadzaniu do kraju skór, kiszek i innych odpadków bydlęcych; nie ma obawy, aby artykuły te przemycano, gdyż są wolne od cła, a 14-dniowe pozostawienie na składzie, małe pociąga za sobą kosztą.

Powyższe uwagi dadzą się w części zastosować także do naszego kraju, gdzie zaraza na bydło jest prawie nieustającą i naraża rolników na wielkie straty. Zarazę tę zawdzięczamy, podobnie jak Niemcy, bydłu stepowemu, które w wielkiej ilości jest do nas sprowadzane na krajowe spożycie, zwłaszcza do Warszawy. Środki przedsiębrane u nas również zapobiegają tylko szerzeniu się zarazy, lecz nie usuwają jej radykalnie. Byłoby przeto pożądanem, ażeby bydło stepowe sprowadzane tutaj, odbywało także kilkunastodniową kwarantannę, w czasie i miejscu właściwem, wskazanem przez ludzi kompetentnych. Zaraza między bydłem stepowem jest następstwem zmiany paszy. Po wyjściu zatem bydła z danej miejscowości, symptomata zarazy objawiają się po upływie pewnego czasu, co mogłoby być wskazówką do obierania miejsc na kwarantannę. Oprócz tego rolnicy nasi powinni by postarać się, żeby jak najmniej sprowadzano bydła stepowego, a to przez rozszerzenie hodowli bydła do takich rozmiarów, iżby zaspokoić byli w możności wewnętrzne potrzeby spożycia mięsa. Z cyfr przytoczonych w niniejszym artykule, widzimy jaką wielką ilość bydła Niemcy wywożą za granicę. Kraj tak rolniczy jak nasz mógłby nie tylko podobać wewnętrznemu spożyciu mięsa, ale nadto znaczną ilość bydła wywozić corocznie. Byłoby to pod wieloma względami z wielką korzyścią dla krajowego rolnictwa. Sądźmy nawet, że powoli przyjsz do tego musi koniecznie, im więcej zbliżać się będziemy do racjonalnego prowadzenia gospodarstw; tylko że w naszym społeczeństwie reformy wszelkie daleko trudniej dają się urzeczywistnić jak gdzieindziej — przykład i moda daleko większą nieraz odgrywają rolę, aniżeli rzeczywista potrzeba i dobrze zrozumiany interes — bo w znacznej części gospodarstw, brak jeszcze racjonalnej podstawy, t. j. dokładnego rachunku.

HANDEL ODESSY W 1870 ROKU.

W ciągu roku 1870 z portu odeskiego wywieziono: pszenicy 283.300 czterw., żyta 1.027.700 czterw., kukurydzy 36.000 czterw., jęczmienia 496.400 czterw., owsa 143.400 czterw., maki pszennej 143.800 pudów; siemienia lnianego 143.500 czterw., wełny 297.000 pudów, łożu 125.000 p.

Wywóz zboża wszelkiego rodzaju w roku ubiegłym, ogółem wynosił około 4.850.000 czterw. Jest to największy obrót roczny od 1853 r., w którym ilość wywiezionego zboża doszła do 3.733.000 czterw. Gdyby nie okoliczności nieprzyjemne dla han-

